

İşçi Sınıfının Dünya Görüşü ve Yurtseverlik Kavramı

Yurtseverlik anlayışı dünyanın dört bir yanında sosyalizm mücadelesinin gelişimine ayak bağı oluyor. Konu, Türkiye’de sol ve Marksist çevrelerde birkaç yıldır tartışılıyor. Bu kavrayış biçiminin temel alınması gerektiğini ileri sürenler de var. Konuya açıklık getirmek, dünya işçi ve emekçilerinin kurtuluş mücadelesinin önünde duran en önemli görevlerden birisidir.

Komünist hareketin 20. yüzyıldaki saygın önderlerinden Antonio Gramsci’ye göre, bir ideoloji olarak yurtseverlik, modern bir olgudur. Reformasyon ile başlayan ve Avrupa Aydınlanmacılığında doruk noktasına ulaşan burjuvazinin feodal güçlere ve kiliseye karşı mücadelesinde dayandığı temel kavram yurtseverliktir. Bu kavram, Marksizmin gelişiminde ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin oluşum ve mücadele tarihinde temel tartışmalara konu olmuştur.

Marx ve Engels’in Yurtseverlik Kavramına Yaklaşımı

Burjuva ideolojisinin yadsıması olan işçi sınıfının dünya görüşü temellendirilirken Marx ve Engels’in yurtseverlik kavramıyla ta başından itibaren hesaplaştığını görüyoruz. *Komünist Manifesto*’daki “işçilerin vatanı yoktur” belirlemesi bunun ürünüdür.

İşçi sınıfı, üretim araçları karşısındaki konumu, çıkarları ve amaçları bakımından evrensel bir sınıftır. Bu nedenle işçi sınıfının vatanı olamaz. İşçi sınıfının değişik ulus-devlet sınırları içinde yaşıyor olması ve burjuvaziye karşı savaşını, yaşadığı ulusal-devlet sınırları içinde yürütmek zorunda olması bu gerçeği değiştirmez. Bu mücadele, *Komünist Manifesto*’da belirtildiği gibi, sadece *biçim* bakımından ulusaldır, *içerik* bakımından *enternasyondaldir* ve *enternasyonalist* olmak zorundadır. Aksi takdirde, tarihsel görevi olan insanlığı kurtarma perspektifini de, kendisini kurtarma perspektifini de yitirecektir.

Marx ve Engels’in burjuvazinin değişik kanatlarıyla giriştikleri pratik-politik çatışmaları da vardır. Bunlar ‘serbest ticaret’ tartışmaları kapsamında ve Birinci Enternasyonal içinde yaşanmıştır. Bu tartışmaların bugün yürütülen tartışmalarla büyük benzerlikleri vardır.

Soru şudur: serbest ticaret mi, korumacılık politikası mı uygulanmalıdır? Korumacı siyaset, klasik ekonomi politikçilerinin “serbest ticaret” düşüncesinin eleştirisidir. Bu bağlamda Marx, “sosyal devrim” olarak tanımladığı işçi sınıfının duruşunu tanımlamıştır. Marx, korumacılığı (bunun diğer adı yurtseverliktir) “muhafazakâr”, serbest ticareti ise “yıkıcı” bulmaktadır.

Fakat Marx, yurtseverliğin kaynağı olan kapalı ulusallıkları yıkacağı ve üretim araçlarını muazzam bir şekilde geliştirip sosyal devrimin toplumsal-tarihsel önkoşulunu oluşturacağı için serbest ticareti savunmaktadır. Yirminci yüzyılın başlarında korumacı gümrük politikasını ve İkinci Enternasyonal içinde Lenin ve Clara Zetkin ile beraber Bernsteinlilerin temel aldığı yurtseverlik ilkesini eleştiren Rosa Luxemburg da benzer bir duruş sergilemiştir.

Paris Komünü ve Lenin’in Çıkardığı Ders

Lenin’e göre Paris Komünü denemesinde yapılan en büyük hata, işçi sınıfının kurtuluşu düşüncesiyle yurtseverlik düşüncesini birleştirmiş olmasıdır. Bu belirlemeyi Lenin, yurtseverlik duygusunu en köklü duygulardan birisi olarak tanımlamasına rağmen yapmaktadır. Bu neden bir hatadır?

Yurtseverlik, siyasetin birtakım ahlaksal değerlerle ele alınmasına ve etnikleştirilmesine yol açmaktadır. Komün ile birlikte Paris'te iki iktidar odağı oluşmuştur: Komüncülerin karşısında karşı devrimci Versaillecılar vardır. Komüncüler, yurtseverlik ilkesinden hareket ettikleri için, Versaillecıların üzerine yürümek yerine onları ikna etmek için ahlaki çağrılar yapmıştır. Lenin'e göre Komüncüler, sınıf mücadelesi kavramından hareket etmiş olsalardı, Versaillecıların iktidar odağını yıkmaya çalışırlardı. Bunu yapmadıkları için Komün, Alman emperyalizminin desteğiyle, Versaillecılar tarafından ilk fırsatta boğuldu. Versaillecılar, kimsenin yurtseverlik söylemine ve gözyaşına bakmadan 110 bin kişiyi katletti.

Almanya'da Kasım Devrimi'nde ve Rusya'da Ekim Devrimi'nde de ikili iktidar odakları oluşmuştu. Komün'ün yenilgisinden gerekli dersler çıkarmış ve yapılan hataların yenilenmemesi için gerekli önlemler almış olan Bolşevikler devrimi başarıya ulaştırmıştır. Bu hazırlıkları çok geç başlatan Alman sosyalistlerinin bütün çabalarına karşın Kasım devrimi yurtseverlik sarhoşluğunda boğulmuştur.

Güncel Gelişmeler ve Yurtseverlik Önerisi

ABD'de yapılan son başkanlık seçimlerinde en önemli konu yurtseverliktir. Obama, seçimlere "değiştirebiliriz" sloganıyla gitmiştir. John McCain, Obama'yı yurtsever olmamakla suçlamıştır. McCain bununla seçimi kazanmayı ve Obama'ya umut bağlayan kitlelerin değişim beklentisini yurtseverlik sınırları içine hapsedmek istemiştir. McCain birinci amacına ulaşamadı ama sistemin geleceği için daha önemli olan ikinci hedefinde başarılı oldu. Bu suçlama karşısında Obama, yurtsever olduğunu ve bunun ne anlama geldiğini açıkladı: sistem içi reformlar ve yeniden düzenlemeler yaparak ABD'nin dünyadaki hâkimiyetini korumak.

Almanya'nın eski şansölyelerinden Helmut Kohl, Doğu Almanya ilhak edildikten sonra, siyasetin bundan böyle üç ayağı olacağını açıkladı: aile, yurt ve vatan. Bu siyaset yirmi yıldan beri tutarlı bir şekilde uygulandı. Almanya'da dünya futbol şampiyonası sırasında gözlenen ve çılgınlığa varan bayrak gösterisi aynı zamanda bu siyasetin sonucudur. Almanya'da yapılan son seçimlerde, devlet partileri birbiriyle yurtseverlik yarışına girmiştir. Örnekler çoğaltılabilir.

Buna karşı işçi sınıfının enternasyonalizm ilkesini temel edinerek teorik olarak donanması ve gerekli siyasi kurumlarını yaratması gerekmektedir. Aksi takdirde tarihin tekerrür etmesi kaçınılmaz olabilir.

Enternasyonalizmi Yeniden Keşfetmek Gerekmektedir

Dünya sosyalist sisteminin yıkılmasından sonra bölgesel ve uluslararası emperyalist rekabet artmıştır ve yaşanan krizle iyice kızışmıştır. Son yıllardaki gelişmelere bakıldığında, her devletin yurtseverlik kavramına başvurarak buna hazırlandığı görülmektedir.

İşçi sınıfı hareketi ne yapmalıdır? Monthly Review'un editörlerinden Marksist iktisatçı Michael D. Yates göre, kapitalizm hem ulusların içinde hem de uluslar arasında eşitsiz gelişmeyi sürekli yeniden üretmektedir. Lenin, *Emperyalizm* adlı çalışmasında bunun emperyalizm koşullarında kaçınılmaz olduğunu göstermiştir. Bu doğal olarak hem içte hem de dışta sürekli dost-düşman ayrımı yapmaya götürür ve bu genellikle etnik temellerde yapılır. Amerika'da bir sürü etnik gruplar ve farklı renkte insanlar vardır. Yates, dünyaya doğal olarak Amerika'dan bakıyor ve

şunu öneriyor: kesinlikle yurtseverlik ve milliyetçilik gibi ideolojilere taviz verilmemelidir, emperyalist-kapitalist sistemin kaçınılmaz olarak yaptığı, siyaseti etnikleştirmenin karşısına ancak enternasyonalizm ilkesiyle çıkılabilir ve halkların birbirini yeniden boğazlaması önlenir. Alman ve İtalyan Marksist düşünürlerinden Hans Heinz Holz ve Domenico Losurdo, Marksistler ve işçi sınıfı hareketinin ne teorik olarak ne de pratik olarak yurtseverlik ilkesine dayanabileceğini belirtmektedir.

Hindistanlı Marksist siyasetçi Prakash Karat, emperyalist saldırı karşısında halkın bütün kesimlerini işçi sınıfının önderliğinde bir araya getiren bir iç cephe kurulmasını önermektedir. Bunun için en başta yurtseverlik de dâhil her türlü şovenizme karşı mücadele edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde emperyalist saldırı karşısında tepkiler, etnik ve/veya dini tepkilere dönüşür ki bu tür tepkilerin hepsi, sistemle bütünleştirilebilecek tepkilerdir.

Apartheid'a karşı mücadelenin önde gelen isimlerinden Z. Pallo Jordan, Irak'ın işgalinden sonra, geri bırakılmış hiçbir ülkenin güvenlik içinde olamayacağını düşünmektedir. Jordan, bir taraftan her ülkede Karat'ın önerdiği gibi bir cephe oluşturulmasını ve diğer taraftan da bugün Latin ve Güney Amerika'da uygulanmaya çalışıldığı gibi bir halklar enternasyonalist kurulmasını önermektedir. Bu ise ancak enternasyonalist ilkelerinden hareketle mümkündür.

Sonuç olarak: uluslararası işçi sınıfı ve sosyalizm hareketi büyük tarihsel görevlerle karşı karşıyadır. Yurtseverlik ilkesine dayanarak bunların üstesinden gelmesi mümkün değildir. Engels'in Paul Lafargue'a yazdığı 27 Haziran 1893 tarihli mektubunda ifade ettiği düşüncenin bugün hatırlanması her zamankinden daha yerindedir: "Ben yurtsever kelimesinin kullanımından değil, kendinizi tek 'gerçek' yurtseverler olarak tanımlamanızdan bahsetmek istemiyorum. Bu kelimenin o kadar dar bir anlamı – veya, daha iyisi, o kadar belirsiz bir (anlamı,-DG) var ki, hangisini isterseniz, kendime bu tanımlamayı vermeye cesaret etmezdim".